

723 In praesenti reprehendi severiter veniunt intercessores, seu Advocati, id est, qui se interponunt nimia instantia, ut inclinent voluntatem Iudicis, Praefidis, aut illius, cui ex Magistratu, aut officio incumbit officia, seu dignitates pro merito, & dignitate, & aptitudine ad munia suscipienda: ut tribuant, vel distribuunt illis, vel inter illos, pro quibus supplicant; nam saepe saepius ea occasione indignis dantur, aut minus dignis, relictis meritis, & aptissimis ad munera, aliquando bonum commune conducentia, seu respicientia; & restituere tenentur damna sequuta digno, aut bono communi.

724 Et idem dic de instantiis importunis, quibus vna pars, aut aliquis singularis Capituli, Congregationis, aut Consilii Regis inflectit voluntatem alterius partis Capituli, ut suffragium dent pro illa persona, aut materia, pro qua se interponant: nam hoc si effectum sequutum est, & ius alterius laedit, ad restitutionem tenetur inflector iuris laesi, & damni sequuti: vide ad haec Lumbier, numer. 1904. & 1905. dixi: *Etiam damni illati*; & intelligitur, dummodo damnum praeviderint, cum ius laedebant; nam ut docet Machado, tom. 1. lib. 2. part. 3. tractat. 21. docum. 2. num. 5. cum quis damnum grave causavit, etiam ex actione iniusta, seu illicita; si illud damnum non intendit, nec praevidit, non tenetur ad damni reparationem.

725 Advertendum tamen, quod si actio ex se iniusta est, & directe laedit ius alterius; aliud est iniustitia actionis, aliud damnum sequutum ex iniusta actione, v.g. subripuisti Petro centum ducata, quae habebat pro reparanda domo, vel pro familia sustentanda, &c. centum ergo ducata restituere debes; damnum autem sequutum, si non praevidisti, dum furasti, non teneris ad restitutionem ex hac opinione, quae ad minus hic damnata non est; ita Torrecilla in praesenti, num. 15. qui aliud adducit exemplum de latrone, qui ingreditur domum ad furandum; & inadvertenter, & praeter intentionem eam incendit; quia ad hunc damnum non tenetur.

726 Quaes 1. cum Hozes, num. 11. An qui dubitat, si suo influxu, seu motione fuit causa efficax damni, teneatur ad restitutionem?

Respondeo, quod debet prudentem diligentiam adhibere, ut a dubio exeat; & si post factam, manet adhuc in dubio, ad nihil obligatur: *Quia in dubio melior est conditio possidentis*; sic D. Thom. 2. 2. quaest. 62. artic. 7. Bonacin. disp. 1. de restitut. quaest. 2. punct. 4. num. 1. contra alios, quos citat Machad. tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 21. docum. 6.

727 Quaes 2. An qui alios suo pravo exemplo induxit ad proximi damnum, teneatur restituere? Ut si furarunt, eo quod eum furantem viderunt?

Respondet Bonacin. negativè, &

& etiam si pravam exemplum praebatur animo alios inducendi ad malum: quia animus internus nequit in opere addere, quod ex se non habet; ita Curs. Moral. de restit. tract. 13. cap. 1. punct. 5. num. 114. qui addit: *Extendunt Sanchez, & Salas de legibus, disp. 14. sect. 2. id ad Episcopos, & Praelatos, quorum exemplo alii inducuntur ad furta, homicidia, murmuraciones, vel alia damna: quia non incumbit ipsis ex officio bonis temporalibus subditorum attendere, sed spiritualibus doctrinis pascendo, & Sacramenta ministrando.*

728 5. Est advertendum, quod obligatio restitutionis solum oritur ex actionibus, vel omissionibus contra iustitiam commutativam; & tunc fit, cum damnificatur ius alterius; & his suppositis, resolvitur quod.

729 Non damnatur hic 1. asserere, quod non obligatur ad restitutionem, qui inducit ad damnum proximi contra alias virtutes. Vnde qui avertit alium a ieiunio, ab abstinentia carniū, ab auditione Missae, a recitando, vel etiam ab operibus charitatis, pietatis, & misericordiae, non tenetur ad restitutionem damni sequuti, si praecise ex his titulis talia opera debentur; ut qui impedivit Medicum a curatione infirmi pauperis, vel alium, ne defendat ab aggressoribus, quem ipsi occidunt, aut ne extinguat incendium domus alterius, non obligatur ad damna ex morte, vel incendio sequuta.

730 Idem dicendum est de

operibus liberalitatis; vnde, qui absque dolo, & fraude detinuit alterum rationibus, seu blanditiis, aut donis, a largitione muneris, ab eleemosina danda, a legato, vel hereditate relinquenda, non tenetur restituere, quod sua causa non fuit largitum, etiam si ex odio id fecerit; si autem dolo, aut fraude quis avertit alium a liberalitate, tenetur restituere; nam quilibet habet ius, ne aliquis fraude, & mendaciis impediatur benefactorem ab ipsius beneficentia. Sanchez, lib. 2. consil. cap. 1. dub. 49. num. 27.

731 12. Non damnatur asserere, quod non obligatur ad restituendum Fisco poenas ille, qui impedivit ante sententiam Iudicis, ne illi darentur, etiam si sententiam impedisset dolo, & fraude. Ratio est: quia ante sententiam in sui favorem, non debentur ei; ita Sanchez, lib. 2. Summ. cap. 22. numer. 22. & omnia haec videri possunt in Lugo de iustit. disp. 18. sect. 5. Villalob. tract. 11. diff. 44. & in Curs. Moral. tract. 13. cap. 1. punct. 4. & in Lessio, lib. 2. cap. 11.

732 3. Non damnantur opiniones, quae a restitutione excusant, ex eo quod in tali, vel tali circumstantia assentiunt, non fuisse efficaciter causatum damnum ab influxu moralis; nam damnata propositio efficacem concursum supposebat.

732 Vnde non damnatur opinio affirmans, quod qui induxit alium paratissimum ad executionem damni, ut illud citius execu-

tionem mandet, non obligatur ad restitutionem, quia non movet ad substantiam damni, ita Laiman, lib. 3. sect. 5. tract. 2. cap. 5. n. 3. Dian. 3. part. res. 47. & alii.

QVADRAGESIMA PROPOSITIO.

CONTRACTVS MOHATRA licitus est, etiam respectu eiusdem personae, & cum contractu retrovenditionis, praevidente innito, cum intentione lucri.

Damnata.

EXPLANATIO.

733 **S**upponendum est, quod contractus Mohatra datur quando, qui non inveniens pecunias, quibus eget, ad mutuuum, accedit ad mercatorem, vel artificem, vulgò, *Platero*, & ab eo mercedem, sive vasa aurea emit, pretio supremo vulgari, vel cum valore artificii, vulgò, *con las bechuras*, dilata solutione, vulgò, *al fiado*; & statim vendit ille, vel ipsi mercatori, sive artificio, vel alii viliori pretio, vel sine valore artificii, vulgò, *sin las bechuras*, numerata pecunia, vulgò, *por dinero de contado*.

734 Contractus ergò iste absque alio pacto factus non est damnatus: quia non apparet titulus iniustitiae, cum absque dolo, & fraude (vt supponitur) venditur res, & revenditur voluntariè intra iustum pretium, & si res, quae revenditur, est vas aureum, tradi-

tur sine valore artificii eorum artificibus, secundum praxim receptam; ita Toletus, lib. 5. cap. 31. num. 30. Lessius, lib. 2. cap. 11. dub. 16. num. 130. relegandus tamen erat praedictus contractus.

Sentiendum ergò est, contractum Mohatra respectu eiusdem personae, & cum contractu de retrovendendo praevidente innito cum intentione lucri, esse illicitum: quia ita declarat hic Innocent.

735 Ratio est: tum, quia est usura palliata, ac implicita mutuatio, qua artifex dat, v. g. centum emptori, vt iste postea reddat centum & viginti artificii; vide infra num. 740. tum, quia talis opinio damnata viam ostendit fraudibus; Ita communiter.

Inquires: An ille, qui mohatram fecit absque pacto aliquo exteriori revenditionis, intentione tamen emendi viliori pretio rem ab ipso vendita, licitè faciat.

736 Respondeo, non videri damnatum id concedere: quia reverà hic non intervenit contractus revenditionis, quem damnata propositio ponit: ergò ex vi decreti damnata non videtur. Non tamen admitto eam opinionem, sed falsam assero, cum ibi detur usura mentalis, etsi palliata contractu emptionis, & revenditionis; ita Hozes in praesent. n. 12. cum Calet. & Navarr. in Man. cap. 17. qui ait, quoniam eo ipso animus illius esset, mutuuum pecuniae ea via palliare, ex quo incrementum illud ultra sortem acciperet.

Nota 1. cum Hozes, num. 13. quod

quod in Regno Portugalliae datur lex, vt assert Molin. apud illum, quod vendens ad creditum mercem aliquam, cui constat emere ad iterum vendendum infimo pretio, eo ipso actionem amittat recuperandi pretium; sed ista lex intelligenda est de illo, qui pacto retrovendendi vendit.

737 Nota 2. cum eodem, num. 14. & Torrecill. n. 22. quod in Castella datur lex, leg. 29. tit. 4. Recop. 3. contra mohatram facientes poenam fulminans perditionis pretii rei ad mohatram venditae, & amissionis officiorum; sed ista lex intelligitur communiter de mohatrantibus cum pacto retrovenditionis; vt aiunt Hozes, & Torrecilla citati.

QVADRAGESIMA PRIMA PROPOSITIO.

CVM NUMERATA PECVNIA pretiosior sit numeranda, & nullus sit, qui non maioris faciat pecuniam praesentem, quam futuram, potest creditor aliquid ultra sortem à mutuario exigere, & eo titulo ab usura excusari.

Damnata.

EXPLANATIO.

748 **S**entiendum est, non esse titulum iustum, vt mutuans accipiat ex mutuo lucrum, quod pecunia numerata sit pretiosius, quam futura: quia ita declarat Innocent. dum contrarium damnat. Ratio

est: nam est usura, quae intrinsecè mala est, ad cuius intelligentiam.

Adverto 1. quod mutuuum est contractus in quo traditur res vsu consumptibilis, qualis est pecunia, oleum, vinum, triticum, & c. quoad dominium, & vsu; sub obligatione postmodum, similem in specie reddendi in numero, aut mensura.

739 2. Quod usura est, *Lucrum ex mutuo immediatè proveniens*, quae quidem intrinsecè mala est; quia nullus est titulus, propter quem mutuans aliquid supra sortem recipiat ex mutuo, etsi aliquis esset maximè vsus rei mutuatae, sed hic non: tum, quia vsus in rebus consumptibilibus ipso vsu, non distinguitur in valore ab ipsa rei substantia: ergò reddendo eandem in specie rem, nihil aliud debetur: tum, quia propter rationem nuper dictam, transfertur in mutuo dominium rei mutuatae in mutuatarium: ergò iste vitur re sua, & consequenter pro isto vsu non debetur pretium, vt patet.

740 Vnde sequitur, esse contra iustitiam accipere pretium pro eo, quod est de intrinseca ratione mutui; & cum de intrinseca illius ratione sit, quod mutuans pro aliquo tempore privetur re mutuata, non poterit pro illo lucrum recipere; & sic intelliges, esse contra ius naturale aliquid in mutuo ultra sortem accipere; & insuper contra ius Divinum per illud Levitici: *Non accipias à fratre tuo usuram, nec amplius quam dedisti;* &

ideò iusta ratione damnatur per ius Canonicum, *titulo de usuris, pluribus per ipsius testibus*, & non minus per ius civile. Hozez, num. 1. & 2.

741 Omne ergò quod pecunia æstimatur prohibitum est pro mutuo ultra sortem accipere; cum audis *sortem*, intellige quantitatem mutuam, supra quam nihil debetur in mutuo; ideòque præter illam nil aliud recipere potest mutuans à mutuuario, quod æstimetur pretio; & mutuarius non obligatur solvere usuram, quam cum illo mutuans pactavit; quia iniustum pactum, nisi ut suam redimat vexationem, id facere velle.

742 Dixi, quod pecunia, & pretio æstimetur: nam si pretio, aut pecunia non æstimatur, ut imponere mutuuario, quod ex inde amici maneat, non damnatur: nam amicitia non est pecunia æstimabilis. Lumb. num. 1913.

Et notare oportet, quod usura aliquando est palliata, & tunc erit cum peragitur palliatione alterius contractus, ut in mohatra damnata, num. 735.

743 Non damnatur hic 1. quod sit licitum accipere pro oneribus non intrinsicis mutuo aliquid supra sortem, & pro illis per alterum contractum pacisci; & sic titulo transportationis, assècurationis, societatis, periculi perdendi capitale, difficultatis in recuperatione sortis, & alijs huiusmodi; ut pro lucro cessante, damno emergente aliquid ultra sor-

tem recipi à mutuante potest, notitiato de eo titulo mutuuario; nam omnes hi tituli extrinsecè ad mutuum habentur; vide huius materiæ casus particulares in *Curso Moral. tom. 3. tract. 14. cap. 3. à punct. 5.*

744 *Lucrum cessans* intelliges, quod causà mutuandi, non potuit mutuans cum sua pecunia lucrare, dummodò ad lucrandum pecunia destinata fuerit, aliter non. *Damnum emergens* est damnum sequutum ex mutuo; ut si ruinam domus non potuisti reparare ob defectum pecuniæ mutuatæ; unde sequutum fuit, maiorem passam fuisse ruinam; idem dic de vinea, seu oliveto, suo tempore ob carentiam sufficientiæ non elaborato. *Periculum sortis*, dicitur difficultas, & pericula recuperandi debitum; quæ quidem experientia testante, plura eveniunt, quæ sæpè superari quasi non possunt. Torrecilla, tract. 5. de iustit. consult. 1. num. 47.

745 2. Non damnatur opinio affirmans, quod vendens ad creditum potest superare in pretio intra limites iusti, videlicet supremi, infimi, & medij, v. g. si res valet ad centum in supremo pretio, & nonaginta quinque in medio, & nonaginta in infimo; potest res vendere ad creditum, vulgò, *al fiado*, centum, quam numerata pecunia, vulgò, *à luego pagar*, solum venderet nonaginta; nam hic iusto vendit pretio.

746 3. Non damnatur, quod absolutè loquendo, possit quis in pre-

pretio supremo excedere vendendo ad creditum mercem; nam plures sunt emptores pro emendis mercibus ad creditum, quam numerata statim pecunia; sed quando augentur emptores, crescunt in pretio merces: ergò res ad creditum vendi potest ultra supremum vulgarem pretium. Hanc opinionem tenent plures Auctores, quos adducit Thom. Hurtad. de iustit. & iure, tract. de contractib. disp. 2. dif. 5. & Machado, tom. 1. tract. 4. docum. 4. num. 4. & docum. 6. num. 1. sine.

747 Et si dixeris, quod in tali venditione datur usura palliata ex eo, quod idem est palliatè dare de presenti centum, quos valet in supremo merces, pro centum & decem in annum, quæ est usura?

Respondeo, quod illi decem non dantur titulo mutui, sed quia res in ea circumstantia, quod plures sunt emptores, plus valet. Insuper, quia dato casu, quod plus reciperetur iusto pro merce, non diceretur usura, sed lucrum iniustum, vel iniusta venditio, sicut qui de presenti (utinam sic non esset, ut pluries accidit) ultra iustum pretium exigeret, & acciperet; unde iudico cum Torrecilla, tractat. 5. consult. 3. num. 37. non esse istam opinionem hic damnatam. Nullo tamen modo eam teneo; quia obnoxia iniustitiæ, & scandalo.

748 Inquires: quæ quantitas ultra sortem in mutuo exigenda erit pro titulis damni emergentis,

lucris cessantis, periculi capitalis, difficultatis recuperationis; & c. pro quo videbis Torrecilla, tract. 5. consult. 3. à num. 24. & à numer. 53. & solum dico, quod si celebrantur tres contractus implicitè, aut explicitè, scilicet, societatis, assècurationis capitalis, & assècurationis moderati lucris (qui contractus probantur à pluribus, & praxis tenet) alius dabitur in presenti titulus, ut aliquid ultra iustum pretium, vel si in pecuniis sit, supra sortem sumatur, nimirum tradere pecuniam ad lucrum, quod vulgò dicitur, *dinero à dño*, quem contractum plures, ut licitum tenent, & experientia probat, seu approbat; & sustentat Bonac. de contract. disp. 3. quæst. 3. p. 11. à num. 2. & Diana 1. part. tract. 8. ref. 30. cum Garcia, Sarmiento, Narbon, Maldero, & alijs, ita Torrecilla, num. 26. cum Lumb. & pro quantitate lucris accipiendi, iudico esse maximè attendendum ad praxim, & stylum Provinciae, aut loci; & ubi de eo, qui fuerint contractus, seu materia hoc non viget, consulendi sunt docti, prudentes, & pij.

749 Solum addo, quod opinio asserens, chirographa facile solutionis, & absque omnino prorsus periculo, aut damno, posse minoris emi numerata pecunia non damnatur hic, & plurium Auctorum maximè notæ est, Toleti, Sanchez, Sà, Diana, part. 1. tractat. 8. resolut. 49. quos vide apud citatum *Curso*. numer. 159. quia non constat certò, esse con-

tractum vsurarium, tametsi ego nullatenus approbo.

QVADRAGESIMASECVNDA
propositio.

VSVRA NON EST, DVM
ultra sortem aliquid exigitur, tanquam ex benevolentia, & gratitudine debitum, sed solum si exigatur tanquam ex iustitia debitum. Damnata.

EXPLANATIO.

740 **S**entiendum est, esse vsuram exigere à mutuuario aliquid ultra sortem, etsi solum ex benevolentia, & gratitudine debitum, non ex iustitia: quia ita declarat hic Innocent.

Ratio est: nam ex quocumque titulo exigatur à mutuuario aliquid ultra sortem, manet obligatus ille, & onus ei imponitur; sed hoc est contra intrinsecam rationem mutui: ergò contra mutuum est aliquid exigere ex quocumque titulo debitum.

751 Vnde sequitur, quod mutuarius, qui ita cum mutuantem pactavit, non tenetur solvere; cum ultra sortem non debeat aliquid, & quia iniustum pactum; nam etsi contra iustitiam non sit, (quod speciem illius præferat, cum pactum interveniat) tamen gravamen imponitur, quamvis titulo fidelitatis, qui plus honoratos homines pungit, & acuit, ac titulus iustitiæ, & plura inconve-

nientia parat: ita vt in diffidationes ruat, Lumbier, num. 1915; Hozes, num. 6. 7. & 10.

Et sic debet, vt vsura damnari, quod mutuans dicat serio mutuuario, tibi mutuo, vt mihi vicissim in posterum, cum opus habeam, & tibi commodum erit, remutues, aut iusto pretio à me emas, aut meo molendino molas, aut agrum iusto pretio colas; modò tamen ad hoc non te obligem obligatione civile, sed solum gratitudinis, ita Filgueira in præfenti.

752 Dices: gratitudo post acceptum beneficium, seu convenientiam, bonum, & sanctum est: ergò pactum de hoc, bonum, & sanctum erit: quia quòd ex se bonum, & sanctum est, licitum est de eo faciendo pactare?

753 Respondet Magist. Lumbier, num. 1915. quod gratitudo in sua linea expectata, & considerata, bona, & optima est; non tamen est bona vestita alia obligatione, seu contractu prohibito: nam pactum extrahit illam à linea sinceræ gratitudinis; sicut licitum, & bonum est, quod adulteri post mortem coniugis alterutrius, nubant, non tamen est bonum, quod viventibus coniugibus eorum, de hoc pactent; & plura sunt bona vt facta, non vt desiderata, v. g. bonum est, quod Deus ludam damnet, sed non videretur bonum, quod antecederet Christus sic desiderasset; vnde manet, quod plura sunt bona vt facta, non vt de illis pactum fiat, vt gra-

tiæ

titudo; quia sic exijt à sua linea, sic Lumbier.

754 Non damnatur hic 1. asserere, quod mutuans aliquid speret, perat, roget, impetret, accipiat à mutuuario, nullo interueniente pacto, aut obligatione posita, ex aliquo titulo, præter dictos à num. 743.

Vnde licitum mutuanti est mutuari animo procurandi benevolentiam, & amicitiam mutuuario, vt est mutuari officialibus, vt isti merces emant à mutuante, absque obligatione imposita, Hozes num. 2. Torrecilla, num. 4. sed in hoc cautella, & moderamine vtendum est: nam si quis ea instantia, & efficacia roget, vt quasi obliget mutuuario, vt aliquid adimpleat, seu promittat, timens iste, ne fortè alia vice ei illum non mutuari, proxime accedit ad damnationem, maximè si hoc ante mutationem fiat; nam in ea exigentia, & excitatione involvitur pactum implicite vsurarium; cum ea donatio, seu promissio non sit libera mutuuario, ita Bañez 2. 2. quæst. 78. artic. 1. dub. 3. Lugo de iustit. disp. 25. sect. 4. num. 30. Filgueir. ibi.

755 2. Non damnatur, quod aliquis, v. g. Ioannes det Francisco ad mutuum aliquid, v. g. centum aureos, vt statim, hoc est, de præfenti, mutuet Francisco Ioanni quinquaginta modios tritici; quia mutuum de præfenti non est pretio æstimabile, & statim remutuando, nihil oneris portat mutuarius; sic plures alii Authores.

Attamen, si ponatur conditio, quod mutuarius pro tempore futuro mutuet, est vsura; quia iste obligatus manet ultra principalem sortem.

756 Inquires 1. An si mutuarius, quin pactus aliquis præcedat, mutuanti aliquid dat ultra sortem, & iste quasi debitum accipit, licite accipiat?

Respondeo cum communi negando, nam est vsura mentalis: & restituere tenetur, quando manifestetur animus mutuarii, qui vt debitum tribuit; si vsura mentalis solum fuit ex parte mutuantis, licet peccavit, dum in vsura consentit, & quando eam accipit, non tenetur restituere, declarato animo liberali mutuarii; si vero mutuans accepit à mutuuario iudicans ex gratia dare, cum ita non esset; & illud, quod recepit mutuans, non solum bona fide accepit, sed etiam bona fide insumpsit, solum tenebitur cum id novit, restituere illud, in quo factus est ditior, & hæc communia sunt. Hozes, à num. 16.

757 Inquires 2. An si mutuarius aliquid ultra sortem tribuit mutuanti, timens, quod si non ostenditur munere gratus, iterum cum egeat non mutuabit ei, possit mutuans, qui hoc agnovit, licite accipere?

758 Respondeo cum Hozes, num. 20. & 21. quod licet Molin. tom. 2. disp. 303. asserat, mentalem esse in isto casu vsuram; contraria tamen opinio negans hic vsuram, probabilis satis est;

cum

cum ibi non interveniat pactus explicitus, nec implicitus: dummodò non præcedat ea instantia, & efficacia paulò ante dicta; nam si Episcopus tribuit Beneficium famulo, timens, ne illum deserat, videns suam absque fructu spem, non ideò Episcopus, aut famulus, nec uterque simoniam committit; sic nec usura est, quando absque pacto aliquid ultra sortem à mutuuario mutuanti datur; & ille timor non est ab extrinseco, sed ab intrinseco, proveniens ex necessitate ipsius mutuuarij, & voluntate accipiendi iterum mutuum.

Et notare debes pro his casibus, ubi solum mentalis usura intervenit, non loqui de illis damnatam propositionem, sed quando datur pactus, ut ait Hozes, num. 24.

QVADRAGESIMA TERTIA propositio.

*QVID NĪ NON NĪSIVE-
male sit detrahentis auctoritatem
magnam sibi noxiam, falso cri-
mine elidere? Damnata.*

QVADRAGESIMA QUARTA propositio.

*PROBABILE EST, NON
peccare mortalitèr, qui imponit fal-
sum crimen alicui, ut suam iusti-
tiam, & honorem defendat; et si
hoc non est probabile, vix erit opi-
nio probabilis in Theologia.*

EXPLANATIO.

759 **N**Ota, quod menda-
cium ita intrinse-
cè malum est, ut Deus illud, nec

dicere, nec honestare, nec facere bonum possit; & cum ita essentialitèr malum sit, ex genere suo solum est veniale; & ut mortale sit, debet à sua linea exire, nimirum in materia gravi iniustitiæ, Religionis, charitatis, &c. vel ut melius explicem, licet ex sua linea sit contra veracitatem, nunquam tamen dabitur, nisi circa aliquam verset materiam; quia cum mendacium sit affirmatio, vel negatio de eo, quod non est, debet dari in aliqua materia mendacitèr affirmata, vel negata, ut sit mendacium; & sicut veritas est conformatio intelligentiæ cum re in aliqua materia, ut intellectui proposita; sic mendacium est deformitas cum re, ut est in intelligente, sit, vel non sit, ita in se; unde iuxta gravitatem, vel levitatem materiæ erit grave, vel leve mendacium; si in materia gravi morali tangens charitatem Dei, vel proximi, lethale erit peccatum; si in materia levi, vel quia indifferenti, vel quia levitèr lædit, leve erit mendacium, leveque peccatum.

760 Ex quo infero, Authores propositionum harum, attendentes tantum ad id, quod mendacium ex se non potest non præferre, esseque contra mentem, peccatumque veniale, non attendere ad materiam, nimirum, an sit contra iustitiam, an solum contra charitatem, an contra Religionem; nam si lædit ius alterius, & gravitèr contra iustitiam, est grave peccatum, si contra id, quod in

in proximo debeo servare, ex amore ad ipsum, contra charitatem; si in iudicio cum iuramento nego, quod Iudici aperire teneor, vel falsum assero, contra Religionem; & hoc ultimum semper lethale peccatum, etsi mendacium esset leve.

Iudicabant ergò prædicti Authores, non lædere gravitèr ius alterius obicere proximo crimen falsum ob defensionem proprii honoris, & iustitiæ, sed misere falluntur, & sic.

761 Sentendum est, esse mortale peccatum imponere falsum crimen alteri, ut nostram iustitiam defendamus; quia ita declarat in his damnationibus Innocent.

Ratio est: nam est mendacium in materia gravi, utpotè contra iustitiam proximi: ergò mortale, quia grave, & falsum crimen imponitur proximo.

762 Quo ergò motivo munda dabitur à gravi malitia, cum ita sit intrinsecè malum? Non ne ut impediatur infamatio mea? Est namque faciendum malum, ut eveniat bonum? Defendat se mediis licitis, ut iam dicam; & intelligendum est hoc, tam intra, quam extra iudicium; talitèr, quod si intra iudicium, & iuramento firmatur falsum crimen, erit lethale peccatum, non solum contra iustitiam, sed etiam contra Religionem. Filgueir.

Et consequentèr, aliquem se infamare falso crimine, erit grave peccatum contra propriam chari-

tatem; etsi in alios redundet infamia, contra iustitiam, & etiam contra pietatem, si consanguinei fuerint.

763 Non damnatur hic in specie, quod possit quis imponere verum crimen detrahenti gravitèr, ut illius auctoritas minuat, & ut defendat suam iustitiam, & honorem. Unde.

Licitum est 1. Advocato, & reo opponere crimen occultum verum testi, vel accusatori ad enervandam eius accusationem, vel testimonium, ita Lessius, lib. 2. cap. 31. dub. 1. Filliuc. tract. 40. cap. 9. quæst. 1. num. 259.

Sed hoc non admitto, nisi quatuor conditionibus concurrentibus; prima, quod solum intelligatur de teste voluntario, non de illo, qui coactus per præceptum testificat de vero crimine.

764 Secunda, quod solum de illo aperiantur illa crimina, quæ ad se defendendum conducunt. Tertia, quod non detur alius modus se defendendi: Quarta, quod damnium, quod testi, vel accusatori imminet ex revelatione criminis, non sit maius, quam quod reo timetur, ita Thom. Hurtad. 2. part. resol. mor. tract. 6. cap. 8. resol. 14. num. 102. in fine; sic Filgueira, Torrecilla, & alij explicant.

765 Licitum est 2. ex probabili opinione opponere proximo illos veros defectus, qui ad recuperationem famæ, vel ad impediendum, ne eam auferat, si iam incepit, ex se conducunt, v.g. obii-